

Ce înseamnă să fii director de festival?

A fi sau a nu fi...

Oriunde în lumea civilizată, a fi director artistic al unui festival teatral înseamnă a-ți asuma niște responsabilități și a avea niște drepturi, pe toată durata investiturii sau a mandatului în această funcție, pentru care se semnează un contract ferm, cu obligații precise de ambele părți, festivalul nefiind un *moft*, ci o *instituție*. La noi, la români, cel puțin la acest sfârșit de secol și de mileniu, totul e... altfel. Festivalul (oricâți organizatori și sponsori ar avea el !) nefiind

încă o *instituție* de sine-stătătoare, cu personalitate juridică și cont în bancă, își duce existența sub semnul întrebării, de la un an la altul, niscând să fie tratat ca un *moft*, de cine vrei și de cine nu vrei dintre finanștii județului, municipiului sau ai ministerului, fiecare lăsându-ți impresia că-ți face o *favoare personală* atunci când acceptă să sprijine financiar festivalul, de fiecare dată cu sume mult mai mici decât ar avea el nevoie.

Din statutul incert al festivalului derivă și condiția "balcanică" a directorului de festival. El trebuie să-și facă selecția spectacolelor și să-și expedieze invitațiile în străinătate cel puțin cu opt-nouă luni înainte, chiar dacă nu va ști sigur că festivalul se ține decât cu două-trei luni înainte. Nu știe niciodată care e bugetul "manifestării" și până unde își poate întinde "plapuma" selecției, pentru că absolut nimeni, nici chiar directorul executiv al festivalului, nu știe care este acest buget, nici măcar

în clipa începerii festivalului ! (Poate că mai dă ceva Consiliul Județean, poate că-și ține promisiunea Consiliul municipal, poate că măi acoperă din cheltuieli un sponsor sau altul ș.a.m.d.)

Oricum, directorul de festival n-are nici un contract semnat, nici măcar cu teatrul-gazdă, care nu știe nici el cum va ieși cu socotelile, până la urmă, căci nu există contracte nici cu teatrele participante la festival, ceea ce-i poate "permite" unui teatru sau altuia să se "răzgândească" în ultima clipă, cu consecințe pe care publicul nici măcar nu va trebui să le bănuiască. A fi deci director de festival, în România, înseamnă a munci un an pentru o plată de o lună sau două, a nu pretinde nici un ban pentru deplasări (transport + cazare) și vizionarea spectacolelor timp de un an de zile, a nu solicita nici un sprijin financiar pentru călătoriile în străinătate, pe care le faci tot cu gândul de a contacta și invita oameni de teatru străini la festivalul al cărui director artistic ai acceptat să fii. Înseamnă, în mod sigur, a-ți scurta viața cu bună-știință, supunându-te unui stres pe care nici măcar n-ai cum să-l bănuiești, până în ultima clipă. Și atunci, de ce ? Pentru ce acest "lung prilej de vorbe și de ipoteze" ? Pentru că festivalul este, în primul rând, o șansă. O șansă extraordinară pentru public, pentru actori, chiar pentru directorul artistic al festivalului ! El poate selecționa – păstrând "tematica" sau profilul

Scenă din **Chira Chiralina**,
în regia Cătălinei Buzoianu, la Brăila

– cele mai bune spectacole ale teatrului românesc din ultimele două-trei stagioni, poate propune, astfel, un criteriu valoric nestrăin de semnătura sa și poate facilita numeroase turnee și schimburi internaționale menite să-i motiveze și justifice existența și dincolo de exercițiul critic curent.

Directorul de festival e și un rău necesar. Lumea (publicul), dar și *media* (radiotelefiuca locală) trebuie să aibă pe cine lauda sau înjura, pentru una sau alta

dintre reprezentații, trebuie – cu orice preț – să-și exprime punctul de vedere, mai ales atunci când el nu există, însă acest “punct de vedere” ar risca să fie perceput drept banal și neinteresant dacă nu ar avea măcar accente “polemice” față de un alt *punct de vedere*, care nu poate fi decât acela, “implicit”, al directorului de festival.

A fi director de festival, mai ales atunci când ești critic de teatru, înseamnă să înțelegi, o dată în plus, că teatrul nu se face pen-

tru critici, ci pentru public.

După mai bine de 30 de ani în care am semnat doar Victor Parhon, îngăduiți-mi răsfățul de a semna răspunsul la întrebarea acestui grupaj gazetăresc – *Ce înseamnă să fii director de festival?* – asumându-mi încă o dată o responsabilitate care m-a onorat, de trei ani încoace:

Victor Parhon
director artistic al

Festivalului de teatru clasic
de la Arad

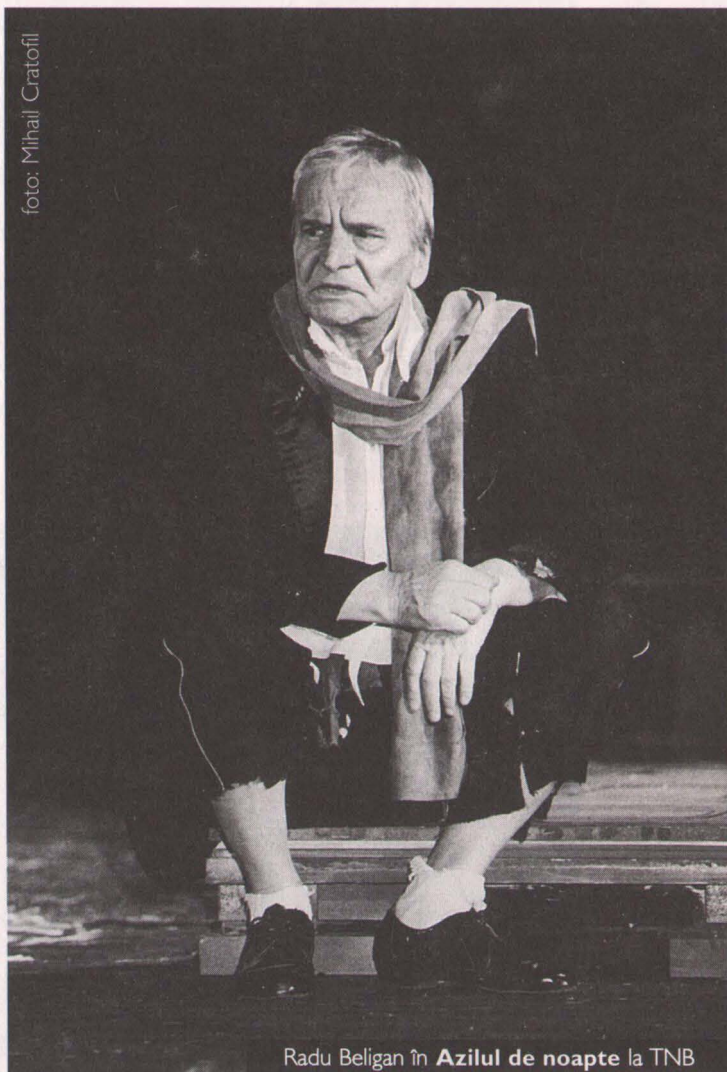
Stres(s)

În cea mai mare parte, a fi director de festival înseamnă: bătaie de cap, necazuri, timp irosit, umilințe, nevoi, creșterea tensiunii, răceli contractate prin gări, trenuri, mașini de ocazie și hoteluri neîncălzite, cereri nesățioase de participare, refuzuri orgolioase, nopți nedormite, zile fripte, zâmbete largi care țin locul urletelor, sunet continuu al telefoanelor, citirea a sute de metri de faxuri, alergături interminabile pe la “organe” locale sau centrale, tocmeli îndelungate pe la restaurante și hoteluri, certuri cu subalternii, regrete târzii, greșeli mai mult sau mai puțin fatale, tahicardie, stricarea autobuzului chiar în ziua în care este nevoie de el, ploaie torențială sau viscol în ziua deschiderii, combinată cu pană de curent în timpul spectacolului inaugural, miros de tutun, cafea și palincă în propriul birou (care persistă vreo lună jumate, deși tu nu bei și nu mai fumezi), alergătură, dureri de cap, stres (cu doi s la sfârșit).

În rest: *satisfacția* de a citi *satisfacție* pe fețele spectatorilor, puterea de a zâmbi la acuzele de manipulare a juriului, bucuria că ai mai reușit să duci la aproape bun sfârșit încă o ediție a festivalului tău și spaima că, poate, în condițiile economiei de piață, va fi ultima. Ptiu! Doamne păzește!

Mircea Cornișteanu

directorul Festivalului de teatru contemporan
de la Brașov

Radu Beligan în *Azilul de noapte* la TNB

Căutătorul de ideal

Oricare tip de experiență te îmbogățește, într-un fel sau altul, fie și prin faptul că ai străbătut cu propriii pași un drum, să-i spunem, cvasicunoscut. Am mers la multe festivaluri în țară și, cu puțin noroc, și în străinătate.

Chiar am participat la organizarea unora. Dar niciodată nu am avut o responsabilitate pe care să mi-o asum integral. Acum, după ce *Festivalul dramaturgiei românești* de la Timișoara s-a încheiat și evenimentele s-au decantat și în

mine, pot să spun că nici nu mi-am dorit acest lucru. Privesc cu o anumită detașare și afirm că a fost o experiență utilă, cu toate împlinirile și neîmplinirile, o experiență dură, dar și ofertantă, în același timp. Am înțeles, pe propria piele, ce

înseamnă lupta cu oficialitățile, cu burocrăția, cu mediocritatea și șabloanele, cu legi și ordonanțe apărute peste noapte, nu ca să limpezească problemele, ci ca să le încâlcească și mai tare și să te oblige la subterfugii și slalomuri de mare virtuozitate pentru ca să poți transforma imposibilul în posibil. Și pentru partea artistică și pentru cea pur organizatorică ai nevoie de BANI. Ei învârtesc mașinăria numită FESTIVAL. Ce vrea un director, fie el și "artistic"? Să aibă spectacole bune și să ofere participanților condiții civilizate. Trăind în România, intenția banală și de bun-simț devine realitate într-un procent oarecare, obstacole după obstacole crescându-ți în cale și îndepărtându-te de țintă.

Am umblat câteva luni prin țară. Am văzut peste douăzeci de spectacole. Preocuparea pentru dramaturgia românească, clasică și contemporană, este în vizibilă creștere. De aceea, în loc de șapte spectacole, câte prevedea formula festivalului și bugetul său estimativ, am selecționat douăsprezece, plus două

one-woman show-uri susținute de personalități, Maia Morgenstern, Coca Bloos, Dorina Crișan Rusu, tot pe texte românești. Cred că acest festival, singurul de dramaturgie românească, trebuie să oglindească realitatea, creșterea sau descreșterea apetenței pentru piesa autohtonă, să aibă o structură mobilă, adaptată la fenomen. Așa am gândit această ediție și am gândit-o în primul rând pentru spectatorii timișoreni. Am vrut să vadă, timp de o săptămână, trupe prestigioase mânuite de regizori de marcă și care au optat pentru piese de rezistență sau măcar "generoase". Am vrut să le ofer lor, spectatorilor, posibilitatea să urmărească și componente scenografice și valoarea ei în economia unei montări.

Am vrut ca festivalul să fie un freamăt spiritual, o provocare, un loc de întâlnire și de dialog, un spațiu cultural. Atelierele susținute de vârfuri ale fiecărui domeniu teatral au fost concepute ca exerciții profesionale, ca exerciții spirituale, dezvoltând experimentul de anul tre-

cut, introdus de Cristina Dumitrescu. Cotidianul ce a însoțit festivalul a fost coordonat de un specialist în critica de teatru. S-a dorit și el un antrenament pentru tinerii jurnaliști și un element corector, un barometru al întâmplărilor. Concepția grafică a tipăriturilor a urmărit o unitate a mesajului, a cromaticii, o esențializare vizuală a ideilor. Formarea gustului public, a profesioniștilor, antrenarea lor pentru performanță a fost ținta principală.

Am vibrat la reacția publicului, care a epuizat biletele pentru toate spectacolele încă înainte de începerea festivalului, un public elegant, generos și critic totodată. Am rămas însă cu un gust amar produs de lipsa de interes a oficialităților locale. În rest, ce a fost bine și ce a fost rău sau perfectibil este datoria altora să judece și să aprecieze. Le mulțumesc tuturor celor care au crezut că, pe ici, pe colo, se poate și altfel și s-au dăruit, până la epuizare, crezului lor.

Marina Constantinescu

directorul Festivalului Dramaturgiei
Românești de la Timișoara

Damian Crășmaru în *Paracliserul* de Marin Sorescu la TNB

